

כרשת

תרוומה

עם אונקלוס ורש"י

פרשת תרומה

שמות פרק כה

אֲוִי־דְבַר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

ב דִּבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ

לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ

אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת

תְּרוּמָתִי:

מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׁוּן קֶדְמִי
 אַפְרָשׁוֹתָא מִן כָּל גְּבַר דִּי יִתְרַעֵי לְבָה
 תִּסְבּוֹן יְת אַפְרָשׁוֹתֵי:

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה. לִי, לְשִׁמִּי: תְרוּמָה.
 הִפְרִשָׁה, יִפְרִישׁוּ לִי מִמִּמּוֹנָם נִדְבָה: יִדְבְּנוּ
 לָבוּ. לְשׁוֹן נִדְבָה, וְהוּא לְשׁוֹן רִצּוֹן טוֹב,
 פִּיִּישַׁנ"ט בִּלְע"ז: תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי.
 אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, ג' תְּרוּמוֹת אֲמִזְרוֹת כֹּאן,
 אַחַת תְּרוּמַת בִּקְעָה לְגַלְגַּלִּת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵהֶם
 הָאֲדָנִים, כְּמוֹ שֶׁמִּפּוֹרֶשׁ בֹּאֵלָה פְּקוּדֵי,

ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת,
לקופות, לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת
תרומת המשכן, נדבת כל אחד ואחד
שהתנדבו. י"ג דברים האמורים בענין,
כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי
כהונה כשתדקדק בהם:

ג וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ
מֵאֵתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת:
וְדָא אֶפְרָשִׁיתָא דְתַסְבִּין מְנֶהוּן דְּהָבָא
וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁא:

זֶה־ב זכסֶף ונחשת וגו'. כלם באו בנדבה
 איש איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף
 שבא בשוה, מחצית השקל לכל אחד. ולא
 מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם
 כסף יותר, שנאמר וכסף פקודי העדה וגו'
 בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הבא שם
 בנדבה, עשאוה לכלי שרת:

ד וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת

שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

וְתַכְלָא וְאַרְגָּמָא וְצִבֵּעַ זְהוּרִי וְבוֹץ

וּמַעֲזִי:

וּתְכַלֵּת. צִמְרַת צִבּוֹעַ בְּדָם חִלְזוֹן, וְצִבְעוֹ

יְרוֹק: וְאַרְגָּמָן. צִמְרַת צִבּוֹעַ מִמִּין צִבְעַת

שֶׁשְׁמוֹ אַרְגָּמָן: וְשֵׁשׁ. הוּא פֶּשֶׁתָּן: וְעִזִּים.

נוֹצָה שֶׁל עִזִּים, לִכְךָ תִּרְגַּם אוֹנְקְלוֹס

וּמַעֲזִי, הֵבֵא מִן הָעִזִּים, וְלֹא עִזִּים עֲצֻמָּן,

שֶׁתִּרְגֹּם שֶׁל עִזִּים עֲזִיא:

הַ וְעֹרֹת אֵילָם מִתְּחִלָּה וְעֹרֹת

תְּחִשִּׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים:

וּמִשְׁכֵּי דְדִכְרֵי מִסְמָקֵי וּמִשְׁכֵּי סִסְגוֹנָא

וְאֵעִי שְׁטִין:

מאדמים. צבועות היו אדום לאחר
עבודן: תחשים. מין חיה, ולא היתה אלא
לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם
ססגוּנא, ששש ומתפאר בגוונין שלו:
ועצי שטים. ומאין היו להם במדבר,
פירש רבי תנחומא, יעקב אבינו צפה ברוח
הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן
במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם,
וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו
ממצרים:

וְשֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׁמַיִם לְשֶׁמֶן

הַמִּשְׁחָה וְלִקְטוֹרֶת הַסַּמִּים:

מִשְׁחָה לְאַנְהָרוֹתָא בּוֹסְמִיָּא לְמִשְׁחָה

דְּרַבּוֹתָא וְלִקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:

שֶׁמֶן לַמָּאֹר. שֶׁמֶן זֵית זָךְ לַהֲעֵלוֹת נֹר

תָּמִיד: בְּשָׁמַיִם לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. שֶׁנַּעֲשֶׂה

לְמִשְׁחָה כָּלִי הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּשְׁכָּן לְקֹדֶשׁוֹ,

וְהוֹצֵרָם לֹא בְּשָׁמַיִם, כִּמּוֹ שֶׁמֶן פֹּדֶשׁ בְּכִי

תִּשָּׂא: וְלִקְטוֹרֶת הַסַּמִּים. שֶׁהֵיוּ מִקְטִירִין

בְּכָל עֶרֶב וּבֹקֶר, כִּמּוֹ שֶׁמֶן פֹּדֶשׁ בּוֹאֵתָה

תצוה. ולשון קטרת, העלאת קיטור
ותמרות עשן:

וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֵּאִים
לְאַפֹּד וְלַחֶשֶׁן:

אַבְנֵי בֹרֶלָא וְאַבְנֵי אֶשְׁלִמוֹתָא
לְשִׁקְעָא בְּאַפֹּדָא וּבְחוֹשְׁנָא:

אבני שֹׁהַם. שתיים הוצרכו שם, לצורך
האפוד האמור בואתה תצוה: מלֵאִים. על
שם שעושיין להם בזהב מושב כמין גומא,
ונותנין האבן שם למלאות הגומא, קרויים

אבני מלואים, ומקום המושב קרוי
 משבצות: לאפוד ולחושן. אבני השהם
 לאפוד ואבני המלואים לחשן. וחשן
 ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני
 תכשיט:

ח וְעָשׂוּ לִי מִקֹּדֶשׁ וְשִׁכְנָתִי
 בְּתוֹכָם:

וַיַּעֲבֹדוּן קֹדְמֵי מִקֹּדֶשׁ אֲשֶׁרִי שִׁכְנָתִי
 בֵּינֵיהֶן:

וַעֲשׂוּ לִי מִקֹּדֶשׁ. וַעֲשׂוּ לְשִׁמִּי בֵּית

קדושה:

ט כִּכְלֹ אֲשֶׁר אֲנִי מֵרָאָה אוֹתְךָ

אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת

תְּבִנֹת כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂה:

(ס)

כִּכְלֹ דִּי אֲנִי מֵחֲזִי יְתָךְ יֵת דְּמוֹת

מִשְׁכְּנֵא וְיֵת דְּמוֹת כָּל מְנוּהֵי וְכֵן

תַּעֲבִדוּן:

ככל אשר אני מראה אותך. כאן, את

תבנית המשכן. המקרא הזה מחובר

למקרא שלמעלה הימנו, ועשו לי מקדש
 ככל אשר אני מראה אותך: וכן תעשו.
 לדורות, אם יאבד אחד מן הכלים או
 כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון
 שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות
 שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם.
 ואם לא היה המקרא מחובר למקרא
 שלמעלה הימנו, לא היה לו לכתוב וכן
 תעשו, אלא כן תעשו, והיה מדבר על
 עשיית אהל מועד וכליו:

, וְעָשׂוּ אֶרְוֶן עֲצֵי שִׁטִּים

אֲמַתִּים וְחֲצִי אֶרֶבּוֹ וְאַמָּה

וְחֲצִי רַחֲבּוֹ וְאַמָּה וְחֲצִי

קִמְתּוֹ:

וַיַּעֲבֹדוּן אֲרוֹנָא דְאֵי שְׁטִין תַּרְתִּין

אַמִּין וּפְלָגָא אֶרְכָּה וְאַמָּתָא וּפְלָגָא

פְּתִיָּה וְאַמָּתָא וּפְלָגָא רוּמָה:

וַעֲשׂוּ אַרוֹן. כַּמִּין אַרוֹנוֹת שְׁעוֹשִׁים בְּלֹא

רַגְלִים, עֲשׂוּיִם כַּמִּין אַרְגֵּז שְׁקוֹרֵין

אִישְׁקָרִי"ן, יוֹשֵׁב עַל שׁוֹלְיוֹ:

יֹא וְצִפֹּיֹת אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר

מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפֶּנּוּ וְעֲשִׂיתָ

עָלָיו זָר זָהָב סָבִיב:

וְתַחֲפִי יִתֶּה דָּהָב דְּכִי מָגוּ וּמִבָּרָא

תַּחֲפִנָּה וְתַעֲבֹד עֲלוֹהֵי דִיר דְּדָהָב סָחוֹר

סָחוֹר:

מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפֶּנּוּ. שְׁלֹשָׁה אַרְוֹנוֹת

עֲשֵׂה בַצֵּלָאֵל, ב' שֶׁל זָהָב וְא' שֶׁל עֵץ, וּד'

כֹּתָלִים וְשׁוּלִים לְכָל אֶחָד, וּפְתוּחִים

מִלְמַעְלָה, נָתַן שֶׁל עֵץ בְּתוֹךְ שֶׁל זָהָב, וְשֶׁל

זהב בתוך של עץ, וחפה שפתו העליונה
 בזהב, נמצא מצופה מבית ומחוץ: זר זהב.
 כמין כתר מוקף לו סביב, למעלה
 משפתו, שעשה הארון החיצון גבוה מן
 הפנימי, עד שעלה למול עובי הכפורת
 ולמעלה הימנו משהו, וכשהכפורת שוכב
 על עובי הכתלים, עולה הזר למעלה מכל
 עובי הכפורת כל שהוא, והוא סימן לכתר
 תורה:

יב וַיִּצְקֵה לֹו אֲרָבַע טַבָּעֹת
 זָהָב וְנָתַתָּה עַל אֲרָבַע

פַּעֲמֹתָיו וְשֵׁתִי טַבָּעֹת עַל

צִלְעוֹ הָאֶחָת וְשֵׁתִי טַבָּעֹת עַל

צִלְעוֹ הַשֵּׁנִית:

וְתָתִירָ לָהּ אַרְבַּע עֶזְקָן דָּדָהּ וְתִתֵּן עַל

אַרְבַּע זְוִיתֶיהָ וְתִרְתִּין עֶזְקָן עַל סְטִירָה

חַד וְתִרְתֵּן עֶזְקָן עַל סְטִירָה תְּנִיתָא:

וַיַּצַּקְתָּ. לְשׁוֹן הַתְּכָה כְּתִרְגוּמוֹ: פַּעֲמֹתָיו.

כְּתִרְגוּמוֹ זֹוִיתֶיהָ. וּבְזִוִּיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת סְמוּךְ

לְכַפּוֹרֶת הָיוּ נְתוּנִים, שְׁתֵּים מִכָּאן וּשְׁתֵּים

מִכָּאן לְרַחְבּוֹ שֶׁל אֲרוֹן, וְהַבְּדִים נְתוּנִים

בהם, וארכו של ארון מפסיק בין הבדים
 אמתים וחצי בין בד לבד, שיהיו שני בני
 אדם הנושאים את הארון מהלכין ביניהם,
 וכן מפורש במנחות בפרק שתי הלחם:
 ושתי טבעות על צלעו האחת. הן הן ד'
 טבעות שבתחלת המקרא, ופירש לך היכן
 הן, והוי"ו זו יתירה היא, ופתרוננו כמו
 שתי טבעות, ויש לך לישיבה בן, ושתי מן
 הטבעות האלו על צלעו האחת: צלעו.
 צדו:

יג. וְעֲשִׂיתָ בְּיָדֶי עֲצֵי שִׁטִּים

וְצַפִּיתֶם אֹתָם זֶה־בֶּ:

וְתַעֲבֹד אֲרִיחֵי דָאֵעִי שְׁטִין וְתַחֲפִי

יְתִהוֹן דֶּה־בֶּא:

בְּדִי. מוֹטוֹת:

יְד־וְהִבֵּאתָ אֶת הַבְּדִים בַּטֶּבַעֹת

עַל צִלְעוֹת הָאָרֶץ לְשִׂאת אֶת

הָאָרֶץ בָּהֶם:

וְתַעֲלֵ יָת אֲרִיחֵיָּא בְּעִזְקָתָא עַל סְטִרֵי

אֲרוֹנָא לְמַטֵּל יָת אֲרוֹנָא בְּהוֹן:

טו בְּטִבְעֹת הָאָרֶץ יִהְיוּ הַבְּדִים

לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:

בְּעִזָּקָתָא דְּאֲרוֹנָא יִהוּן אֲרִיחִיא לֹא

יַעֲדוּן מִנֶּה:

לֹא יסורו ממנו. לעולם:

טז וְנָתַתְּ אֶל הָאָרֶץ אֶת הָעֵדֻת

אֲשֶׁר אָתֵן אֱלֹהֶיךָ:

וְתִתֵּן בְּאֲרוֹנָא יְת סִהְדוֹתָא דִּי אָתֵן לָךְ:

ונתת אל הארץ. כמו בארון: העדות.

הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא לְעֵדוּת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם

שֶׁעָשִׂיתִי אִתְּכֶם מִצּוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּהֲ:

שֶׁנִּי וְעָשִׂיתָ כַּפָּרָת זֶהָב

טָהוֹר אֲמָתִים וְחָצִי אֶרְכָּה

וְאַמָּה וְחָצִי רַחֲבָה:

וְתַעֲבֹד כַּפָּרֶתָא דְדָהָב דְּכִי תִרְתִּין אֲמִין

וּפִלְגָא אֶרְכָּה וְאַמָּתָא וּפִלְגָא פְּתִיָּה:

כַּפֹּרֶת. כְּסוּי עַל הָאֲרוֹן, שֶׁהִיא פְּתוּחַ

מלמעלה, ומניחו עליו כמין דף: אמתים
 וחצי ארכה. בארכו של ארון, ורחבה
 ברחבו של ארון, ומונחת על עובי
 הכתלים ארבעתם, ואף על פי שלא נתן
 שיעור לעוביה, פירשו רבותינו שהיה
 עוביה טפח:

יָהּ וַעֲשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרִבִּים זָהָב
 מִקָּשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי
 קְצוֹת הַפָּאָרָת:

וְתַעֲבֹד תִּרְיֶן כְּרוֹבִין דְּדָהָב נִגִּיד תַעֲבֹד

יְתֵהוֹן מִתֵּרִין סְטֵרִי כִפְרָתָא:

כרבים. דמות פרצוף תינוק להם: מקשה

תעשה. שלא תעשה בפני עצמם ותחברם

בראשי הכפורת לאחר עשייתם, כמעשה

צורפים שקורין שולדירי"ץ, אלא הטייל

זהב הרבה בתחלת עשיית הכפורת, והכה

בפטיש ובקורנס באמצע, וראשין בולטין

למעלה, וצייר הכרובים בבליטת קצותיו:

מקשה. בטדי"ץ בלע"ז, כמו דא לדא

נקשן: קצות הכפורת. ראשי הכפורת:

יֵט וְעֵשָׂה כְּרוֹב אֶחָד מִקְצָה

מִזֶּה וְכְרוֹב אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה

מִן הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשֶׂוּ אֶת

הַכְּרוֹבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

וְעֵבֶד כְּרוֹבָא חֵד מִסְטָרָא מְכָא וְכְרוֹבָא

חֵד מִסְטָרָא מְכָא מִן כַּפֹּרֶתָא תַּעֲבִדוּן

יֵת כְּרוֹבֵיָא עַל תְּרִין סְטְרוֹהֵי:

ועשה כרוב אחד מקצה. שלא תאמר

שנים כרובים לכל קצה וקצה, לכך הוצרך

לפרש ברוב אחד מקצה מזה: מן

הכפורת. עצמה תעשה את הכרובים, זהו

פירושו של מקשה תעשה אותם, שלא

תעשם בפני עצמם ותחברם לכפרת:

כ וְהָיוּ הַכְּרֻבִּים פְּרָשֵׁי כְנָפִים

לְמַעַלָּה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל

הַכַּפֹּרֶת וּפָנִיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו

אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פָנֵי הַכְּרֻבִּים:

ויהיו כְּרוּבִיָּא פְּרִיסָן גְּדִפִּיהוּן לְעֵלָא

מִטֵּלִין בְּגִדֵּיהֶון עַל כַּפֵּיהֶון וְאַפֵּיהֶון
 חֵד לְקַבֵּל חֵד לְקַבֵּל כַּפֵּיהֶון יְהֶון אִפִּי
 כְּרוּבִיא:

פֹּרְשֵׁי כִנְפִים. שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה כִנְפֵיהֶם
 שׁוֹכְבִים, אֲלֹא פְרוֹשִׁים וְגִבּוֹהִים לְמַעַל
 אֲצֹל רֹאשֵׁיהֶם, שִׁיחָא י' טַפְחִים בַּחֲלָל
 שְׁבִין הַכִּנְפִים לְכַפּוֹרֶת, כְּדֹאִיתָא בְּסוּכָה:

כֹּא וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרֶץ
 מִלְּמַעַלָּה וְאֶל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת
 הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

וְתִתֵּן יְת כִּפְּרֶתָא עַל אַרְוֹנָא מְלַעֲלָא
וּבְאַרְוֹנָא תִּתֵּן יְת סְהִדוּתָא דִּי אִתֵּן לָךְ:
וְאִלּוּ הָאֲרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת. לֹא יִדְעֵתִי
לְמָה נִכְפַּל, שֶׁהָרִי כָּבֵד נֹאמֵר וְנִתַּת אִלּוּ
הָאֲרוֹן אֶת הָעֵדוּת, וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שְׂבֵא לְלַמֵּד
שֶׁבְעוּדוֹ אֲרוֹן לְבַדּוֹ בְּלֹא כְּפֹרֶת, יִתֵּן
תַּחֲלָה הָעֵדוּת לְתוֹכּוֹ, וְאַחֵר כֵּךְ יִתֵּן אֶת
הַכְּפֹרֶת עָלָיו, וְכֵן מְצִינּוּ כְּשֶׁהַקִּים אֶת
הַמִּשְׁכָּן, נֹאמֵר וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אִלּוּ הָאֲרוֹן,
וְאַחֵר כֵּךְ וַיִּתֵּן אֶת הַכְּפֹרֶת עַל הָאֲרוֹן
מִלְּמַעְלָה:

כב וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי

אֶתְךָ מֵעַל הַכַּפָּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי

הַכְּרֻבִּים אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת

אֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוָה אֹתְךָ אֶל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

וְאֶזְמַן מִימְרֵי לָךְ תִּמְן וְאֶמְלֹל עִמָּךְ

מֵעַלְוֵי כַּפֶּרֶתָּא מִבֵּין תְּרִין כְּרוּבִיא דִּי

עַל אֲרוֹנָא דְסִהְדוּתָא יָת כָּל דִּי אֶפְקֹד

יָתְךָ לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ונועדתי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך,
אותו מקום אקבע למועד, שאבא שם
לדבר אליך: ודברתי אתך מעל הכפורת.
ובמקום אחר הוא אומר, וידבר ה' אליו
מאהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ
לפרכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה
את זה, בא הכתוב השלישי והכריע
ביניהם, ובבא משה אל אהל מועד וישמע
את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו',
משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך
הפתח, קול יורד מן השמים לבין

הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה
 באהל מועד: ואת כל אשר אצוה אותך
 אל בני ישראל. הרי יי' זו יתירה
 וטפלה, וכמוהו הרבה במקרא, וכה
 תפתר, ואת אשר אדבר עמך שם את כל
 אשר אצוה אותך, אל בני ישראל הוא:

בג. וְעָשִׂיתָ שְׁלָחוֹן עֲצֵי שִׁטִּים
 אֲמָתִים אַרְבֹּו וְאַמָּה רָחֳבֹו
 וְאַמָּה וְחֲצִי קָמָתֹו:

וְתַעֲבֹד פְּתוֹרָא דְאֵעִי שִׁטִּין תִּרְתִּין

אֲמִין אֲרֶכָּה וְאַמְתָּא פְּתִיָּה וְאַמְתָּא

וּפְלָגָא רוּמָה:

קומתו. גובה רגליו עם עובי השלחן:

כד וְצִפִּית אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר

וְעָשִׂיתָ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:

וְתַחֲפִי יָתָה דָּהָב דְּכִי וְתַעֲבֹד לָהּ דִּיר

דְּדָהָב סְחֹר סְחֹר:

זר זהב. סימן לכתר מלכות, שהשולחן

שם עושר וגדולה, כמו שאומרים שלחן

מלכים:

בה וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טַפַּח

סְבִיב וְעָשִׂיתָ זֶרֶזָהב

לְמִסְגֶּרֶתוֹ סְבִיב:

וְתַעֲבֹד לָהּ גִּדְנָפָא רוּמָה פִּשְׁכָּא סְחֹר

סְחֹר וְתַעֲבֹד דִּיר דְּדָהב לְגִדְנָפָה סְחֹר

סְחֹר:

מִסְגֶּרֶת. כְּתִרְגוּמוֹ גִּדְנָפָא, וְנַחֲלָקוּ חֲכָמֵי

יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר, יֵשׁ אֹמְרִים לְמַעַלָּה הִיִּתָּה

סביב לשולחן, כמו לבזבזין שבשפת
 שולחן שרים, ויש אומרים למטה היתה
 תקועה, מרגל לרגל בארבע רוחות
 השולחן, ודף השולחן שוכב על אותה
 מסגרת: ועשית זר זהב למסגרתו. הוא
 זר האמור למעלה, ופירש לך כאן שעל
 המסגרת היתה:

כו וְעָשִׂיתָ לוֹ אַרְבַּע טַבָּעֹת
 זָהָב וְנָתַתָּ אֶת הַטַּבָּעֹת עַל
 אַרְבַּע הַפָּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע

רַגְלֵי־יָוֶה:

וְתַעֲבֹד לָהּ אַרְבַּע עֶזְקֹן דְּדָהָב וְתִתֵּן יָת

עֶזְקָתָא עַל אַרְבַּע זִיּוּתָא דִּי לְאַרְבַּע

רַגְלוֹהִי:

כֹּז לְעֵפֶמֶת הַמִּסְגֶּרֶת תַּהֲיִין־

הַטַּבָּעוֹת לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאֵת

אֶת הַשִּׁלְחָן:

לְקַבֵּל גְּדַנְפָא יְהוּיִן עֶזְקָתָא לְאַתְרָא

לְאַרְיִחִיא לְמַטֵּל יָת פְּתוּרָא:

לְעַמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיךָ הַטְּבָעוֹת. בְּרָגְלִים
 תִּקְוָעוֹת כִּנְגַד רֹאשִׁי הַמִּסְגֶּרֶת: לְבָתִּים
 לְבָדִים. אוֹתָן טְבָעוֹת יִהְיוּ בָתִּים לְהַכְנִים
 בָּהֶן הַבָּדִים: לְבָתִּים. לְצוּרֶךָ בָתִּים:
 לְבָדִים. כְּתִרְגוּמוֹ לְאַתְרָא לְאַרִּיחִיא:

כח וְעָשִׂיתָ אֶת הַבָּדִים עֲצִי
 שְׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא
 בָּם אֶת הַשִּׁלְחָן:

וְתַעֲבֹד יְתָ אֶרִיחִיא דְאֶעִי שִׁטִּין וְתַחֲפִי
 יְתִהוֹן דְּהֶבֶא וִיהוֹן נְטָלִין בְּהוֹן יְתָ

פִּתְּוֹרָא:

וְנִשְׂא בָם. לְשׁוֹן נִפְעַל, יִהְיֶה נִשְׂא בָם אֶת

הַשְּׁלָחַן:

כֹּט וְעֵשִׂיתָ קְעָרְתִּיו וְכַפֹּתִיו

וְקִשּׁוֹתִיו וּמִנְקִיֹתִיו אֲשֶׁר יִסַּךְ

בָּהֶן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

וְתַעֲבֹד מְגִיסוֹהִי וּבְזֻכוֹהִי וְקִסּוֹתָהּ

וּמְכִילָתָהּ דִּיתַנְסֹךְ בָּהֶן דָּהָב דְּכִי תַעֲבֹד

יְתִהוֹן:

**ועשית קערותיו וכפותיו. קערותיו זה
הדפוס, שהיה עשוי כדפוס הלחם, והלחם
היה עשוי כמין תיבה פרוצה משתי
רוחותיה, שולים לו למטה, וקופל מכאן
ומכאן כלפי מעלה כמין כותלים, ולכך
קרוי לחם הפנים, שיש לו פנים רואין
לכאן ולכאן, לצדי הבית מזה ומזה, נותן
ארכו לרחבו של שולחן, וכתליו זקופים
בנגד שפת השולחן. והיה עשוי לו דפוס
זהב ודפוס ברזל, בשל ברזל הוא נאפה,
ובשמוציאו מן התנור נותנו בשל זהב עד**

למחר בשבת שמסדרו על השולחן, ואותו
דפוס קרוי קערה: וכפותיו. הן בזיכין
שנותנין בהם לבונה, ושתיים היו לשני
קומצי לבונה שנותנין על שתי המערכות,
שנאמר ונתת על המערכת לבונה זכה:
וקשותיו. הן כמין חצאי קנים חלולים
הנסדקין לארכן, דוגמתן עשה של זהב,
ומסדר ג' על ראש כל לחם, שישב לחם
האחד על גבי אותן הקנים, ומבדילין בין
לחם ללחם, כדי שתכנס הרוח ביניהם ולא
יתעפשו, ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי

קסו"א: ומנקיותיו. תרגומו ומכילתיה,
הן סניפים, כמין יתדות זהב עומדין
בארץ, וגבוהים עד למעלה מן השלחן
הרבה כנגד גובה מערכת הלחם,
ומפוצלים ששה פצולים זה למעלה מזה,
וראשי הקנים שבין לחם ללחם סמוכין
על אותן פצולין, כדי שלא יכבד משא
הלחם העליונים על התחתונים וישברו,
ולשון מכילתיה, סובלותיו, כמו נלאיתי
הכיל. אבל לשון מנקיות איני יודע איך
נופל על סניפין, ויש מחכמי ישראל

אומרים, קשותיו אלו סניפין, שמקשין
 אותו ומחזיקים אותו שלא ישבר.
 ומנקיותיו. אלו הקנים שמנקין אותו שלא
 יתעפש, אבל אונקלוס שתרגם מכילתיה,
 היה שונה בדברי האומר מנקיות הן
 סניפין: אשר יסך בהן. אשר יכולה בהן,
 ועל קשותיו הוא אומר אשר יוסך, שהיו
 עליו כמין סכך וכסוי, וכן במקום אחר
 הוא אומר ואת קשות הנסך, וזה וזה, יוסך
 והנסך, לשון סכך וכסוי הם:

לִּנְתָּתָּ עַל הַשִּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים

לִפְנֵי תַּמִּיד: (פ)

וְתִתֵּן עַל פֶּתוּרָא לֶחֶם אֶפְיָא קֳדָמִי

תְּדִירָא:

לֶחֶם פָּנִים. שֵׁשׁ לֹו פָּנִים, כִּמּוֹ שִׁפִּירֶשֶׁתִּי,

וּמִנִּין הַלֶּחֶם וּסְדֵר מַעֲרֻכּוֹתָיו, מִפּוֹרְשִׁים

בְּאִמּוֹר אֶל הַכַּהֲנִים:

לֹא שְׁלִיטִי וְעֲשִׂיתָ:

מִנְרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה

תִּיעַשָׂה הַמְנוּרָה יִרְכָּה וְקַנָּה

גְּבִיעֶיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ

מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

וְתַעֲבֹד מִנִּרְתָּא דְדַהֲב דְכִי נְגִיד

תַּתְעַבֵּד מִנִּרְתָּא שְׂדָה וְקַנָּה כַּלִּידָהָא

חֲזוּרָהָא וְשׁוֹשְׁנָהָא מִנָּה יְהוֹן:

מקשה תיעשה המנורה. שלא יעשנה

חוליות, ולא יעשה קניה ונרותיה איברים

איברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפים

שקורין שולדיר"ץ, אלא כולה באה

מחתיכה אחת, ומקיש בקורנס וחזתך
בכלי האומנות, ומפריד הקנים אילך
ואילך: מקשה. תרגומו נגיד, לשון
המשכה, שממשיך את האיברים מן
העשת לכאן ולכאן בהקשת הקורנס,
ולשון מקשה מכת קורנס, בטדי"ץ
בלע"ז, כמו דא לדא נקשן: תיעשה
המנורה. מאליה, לפי שהיה משה
מתקשה בה, אמר לו הקב"ה, השלך את
הכבר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא
נכתב תעשה: ירכה. הוא הרגל של מטה

העשוי כמין תיבה, ושלשה רגלים יוצאין
הימנה ולמטה: וקנה. הקנה האמצעי
שלה העולה באמצע הירך, זקוף כלפי
מעלה, ועליו נר האמצעי עשוי כמין בזך,
לצוק השמן לתוכו ולתת הפתילה:
גביעיה. הן כמין כוסות שעושין
מזכוכית, ארוכים וקצרים, וקורין להם
מדירנ"ם, ואלו עשויין מזהב, ובולטין
ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם
הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי: כפתריה.
כמין תפוחים היו, עגולים סביב, בולטין

סביבות הקנה האמצעי, כדרך שעושים
 למנורות שלפני השרים, וקורין להם
 פימל"ש, ומנין שלהם כתוב בפרשה כמה
 כפתורים בולטין ממנה וכמה חלק שבין
 כפתור לכפתור: ופרחיה. ציורין עשויין
 בה כמין פרחין: ממנה יהיו. הכל מקשה
 יוצא מתוך חתיכת העשת, ולא יעשה
 לבדם וידביקם:

לַבִּי וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאִים מִצִּדֵּיהָ
 שֶׁלֹּשָׁה קָנִי מִנֶּרֶה מִצִּדָּהּ

הָאֶחָד וְשֵׁלֶשָׁה קָנִי מִנְרָה

מִצֵּדָה הַשְּׁנִי:

וְשֵׁתָא קָנִין נִפְקִין מִסְטָרָה תִּלְתָּא

קָנִי מִנְרָתָא מִסְטָרָה חַד וְתִלְתָּא קָנִי

מִנְרָתָא מִסְטָרָה תַּנִּינָא:

יוצאים מצדיה. לכאן ולכאן, באלכסון

נמשכים ועולין עד כנגד גובהה של

מנורה, שהוא קנה האמצעי, ויוצאין

מתוך קנה האמצעי זה למעלה מזה,

התחתון ארוך, ושל מעלה קצר הימנו,

והעליון קצר הימנו, לפי שהיה גובה
ראשיהן שזה לגובהו של קנה האמצעי
השביעי שממנו יוצאים הששה קנים:

לג. עֶשְׂרֵה גְּבָעִים מְשֻׁקָּדִים

בִּקְנֶה הָאֶחָד כִּפְתֹּר וּפֶרֶח

וְעֶשְׂרֵה גְּבָעִים מְשֻׁקָּדִים

בִּקְנֶה הָאֶחָד כִּפְתֹּר וּפֶרֶח כֵּן

לְעֶשֶׂת הַקְּנִים הַיּוֹצְאִים מִן

הַמִּנְרָה:

תִּלְתָּא כְּלִידִין מְצִירִין בְּקִנְיָא חַד חֲזוֹר
 וְשׁוֹשֵׁן וְתִלְתָּא כְּלִידִין מְצִירִין בְּקִנְיָא
 חַד חֲזוֹר וְשׁוֹשֵׁן כֵּן לְשִׁתָּא קִנְיִן
 דְּנַפְקִין מִן מְנַרְתָּא:

משקדים. כתר גזמו, מצויירים היו, כדרך
 שעושים לכלי כסף וזהב שקורין ניאל"ר:
 ושלשה גבעים. בולטין מכל קנה וקנה:
 כפתור ופרח. היה לכל קנה וקנה:

לְד וּבִמְנָרָה אֲרַבְעָה גְּבַעִים
 מִשְׁקָדִים כַּפְתֹּרִיָּה וּפְרָחִיָּה:

וּבִמְנֻחָתָא אַרְבַּע כְּלִידִין מְצִירִין

חֲזֹרָהּ וְשׁוֹשְׁנָהּ:

וּבִמְנֻחָה אַרְבַּע גְּבִיעִים. בְּגוֹפָה שֶׁל

מְנוּחָה הֵיוּ אַרְבַּע גְּבִיעִים, אֶחָד בּוֹלֵט בָּהּ

לְמַטָּה מִן הַקְּנִים, וְהַג' לְמַעְלָה מִן יְצִיאַת

הַקְּנִים הֵיוּצֵאִין מִצְדִּיהָ: מִשְׁקָדִים

כַּפְתּוּרִיָּה וּפְרָחִיָּה. זֶה אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה

מִקְרָאוֹת שֶׁאֵין לָהֶם הִכְרַע, אֵין יָדוּעַ אִם

גְּבִיעִים מִשּׁוֹקְדִים, אוֹ מִשּׁוֹקְדִים כַּפְתּוּרִיָּה

וּפְרָחִיָּה:

לֹה וְכִפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים

מִמֶּנָּה וְכִפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי

הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכִפְתֹּר תַּחַת

שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְעֹשֶׂת

הַקָּנִים הַיְצְאִים מִן הַמִּנְרָה:

וְחִזּוֹר תַּחֲת תֵּרִין קִנִּין מִנֶּה וְחִזּוֹר

תַּחֲת תֵּרִין קִנִּין מִנֶּה וְחִזּוֹר תַּחֲת תֵּרִין

קִנִּין מִנֶּה לְשֹׁתָא קִנִּין דְּנִפְקִין מִן

מִנְרָתָא:

וכפתור תחת שני הקנים. מתוך הכפתור
היו הקנים נמשכים משני צדיה אילך
ואילך. כך שנינו במלאכת המשכן, גובהה
של מנורה י"ח טפחים, הרגלים והפרח ג'
טפחים, הוא הפרח האמור בירך, שנאמר
עד ירכה עד פרחו, וטפחיים חלק, וטפח
שבו גביע מהארבעה גביעים, וכפתור
ופרח משני כפתורים ושני פרחים
האמורים במנורה עצמה, שנאמר
משוקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיו
בקנה שני כפתורים ושני פרחים לבד מן

הג' כפתורים שהקנים נמשכין מתוכן,
שנאמר וכפתור תחת שני הקנים וגו',
וטפחיים חלק, וטפח כפתור ושני קנים
יוצאים ממנו איכלך ואיכלך נמשכים
ועולים כנגד גובהה של מנורה, טפח חלק,
וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו,
וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים
יוצאים ממנו ונמשכים ועולים כנגד גובהה
של מנורה, וטפחיים חלק, נשתיירו שם ג'
טפחים, שבהם ג' גביעים וכפתור ופרח,
נמצאו גביעים כ"ב, י"ח לששה קנים ג'

לכל אחד ואחד, וארבעה בגופה של
מנורה הרי כ"ב, ואחד עשר כפתורים, ו'
בששת הקנים, וג' בגופה של מנורה
שהקנים יוצאים מהם, ושנים עוד נאמרו
במנורה, שנאמר משוקדים כפתוריה,
ומיעוט כפתורים שנים, האחד למטה
אצל הירך, והאחד בג' טפחים העליונים
עם ג' הגביעים, ותשעה פרחים היו לה, ו'
לששת הקנים, שנאמר בקנה האחד
כפתור ופרח, וג' למנורה, שנאמר
משוקדים כפתוריה ופרחיה, ומיעוט

פרחים שנים, ואחד האמור בפרשת
 בהעלותך, עד ירכה עד פרח. ואם
 תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה,
 תמצאם כמנינם איש איש במקומו:

לו כַּפֹּת־יָהֳם וְקִנְתָּם מִמֶּנָּה
 יִהְיוּ כֵלָה מִקְשָׁה אֶחָת זָהָב
 טָהוֹר:

חֲזוֹר־יְהוֹן וְקִנְיֵהוֹן מִנֶּה יְהוֹן כֵּלָה נְגִידָא
 חֲדָא דְדָהָב דְכִי:

לו וְעָשִׂיתָ אֶת נִרְתִּיָּה שְׁבָעָה

וְהַעֲלָה אֶת נִרְתִּיָּה וְהָאִיר עַל

עֵבֶר פָּנֶיהָ:

וְתַעֲבֹד יָת בּוֹצִינָהּא שְׁבָעָה וְתִדְּלַק יָת

בּוֹצִינָהּא וִיהוֹן מְנַהֲרִין עַל קָבֶל

אַפָּהּא:

את נרותיה. כמין בזיכין שנותנין בתוכן

השמן והפתילות: והאיר על עבר פניה.

עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים

היוצאים מצדיה, מוסבים כלפי האמצעי,
 כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים על
 עבר פניה, מוסב אורם אל צד פני הקנה
 האמצעי שהוא גוף המנורה:

לח ומִלְקָחֶיהָ וּמַחְתֵּיהָ זָהָב
 טָהוֹר:

וְצִבִּיתָהּ וּמַחְתֵּיהָ דָּהָב דָּכִי:
 ומלקחיה. הם הצבתים העשויין ליקח
 בהם הפתילה מתוך השמן, לישבן
 ולמושכן בפי הנרות, ועל שם שלוקחים

בהם קרויים מלִּקְחִים. וְצִבִּיתָהּ שֶׁתִּרְגֵּם
 אֶזְנֵקְלֹם, לְשׁוֹן צִבָּת, טוֹלִי"ש בלע"ז:
 וּמַחֲתוּתִיהָ. הֵם כִּמִּין בְּזִיכִין קִטְנִים,
 שְׁחֻתָּהּ בָּהֶן אֶת הָאֵפֶר שֶׁבִנְר בְּבִקְרָה,
 כִּשְׁהוּא מְטִיב אֶת הַנְּרוֹת מֵאֵפֶר הַפְּתִילוֹת
 שֶׁדִּלְקוּ הַלֵּילָה וְכָבוּ, וְלְשׁוֹן מַחֲתָה
 פּוֹיִישֶׁד"א בלע"ז, כִּמוֹ לְחַתּוֹת אֵשׁ
 מִיִּקּוֹד:

לֹט כִּפֹּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ
 אֶת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה:

כְּכָרָא דְדָהַב דְּכִי יַעֲבֹד יְתָהּ יְתָ כָּל

מִנִּיא הָאֱלִין:

כבר זהב טהור. שלא יהיה משקלה עם

כל בליה אלא כבר, לא פחות ולא יותר,

והכבר של חול ששים מנה, ושל קדש

היה כפול, ק"ך מנה, והמנה הוא ליטרא

ששוקלין בה כסף למשקל קולוני"א, והם

ק' זהובים, כ"ה סלעים, והסלע ארבעה

זהובים:

מִוְרָאָה וְעֵשָׂה בְּתֻבְנִיתָם אֲשֶׁר

אַתָּה מֵרָאָה בְּהָרִ: (ט)

וַחֲזִי וְעֵבִיד בְּדַמוֹתֶהוּן דְּאַתְּ מִתְחַזִּי

בְּטוֹרָא:

וראה ועשה. ראה כאן בהר תבנית שאני

מראה אותך. מגיד שנתקשה משה

במעשה המנורה, עד שהראה לו הקב"ה

מנורה של אש: אשר אתה מראה.

כתרגומו דאת מתחזי בטורא, אילו היה

נקוד מראה בפת"ח, היה פתרונו אתה

מראה לאחרים, עכשיו שנקוד חטף קמץ,

פת־וֹנוֹ דֹּאת מִתְחִזִּי, שֶׁאַחֲרֵים מֵרֵאִים לָךְ:

שמות פרק כו

א וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֹשֶׂה

יְרִיעֹת שֶׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלֶת

וְאַרְגָּמָן וְתִלְעָת שְׁנֵי כְּרֻבִים

מִעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

וְיֵת מִשְׁכָּנָא תַעֲבִד עֹשֶׂה יְרִיעָן דְּבוּץ

שְׁזִיר וְתַכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי

צוּרֵת כְּרוּבִין עוֹבֵד אֶמֶן תַּעֲבִד יְתְּהוּן:

**ואת המשכן תעשה עשר יריעות.
להיות לו לגג, ולמחיצות מחוץ לקרשים,
שהיריעות תלויות מאחוריהן לכסותן:
שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני.
הרי ארבע מינין יחד בכל חוט וחוט, אחד
של פשתים, וג' של צמר, וכל חוט וחוט
כפול ו', הרי ד' מינין כשהן שזורין יחד
כ"ד כפלים לחוט: כרובים מעשה חשב.
כרובים היו מצויירין בהם באריגתן, ולא
ברקימה שהוא מעשה מחט, אלא באריגה
בשני כותלים, פרצוף אחד מכאן ופרצוף**

אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה,
 כמו שאורגין חגורות של משי שקורין
 בלע"ז פיישיש"א:

ב אָרֶךְ הַיְרִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה
 וְעֶשְׂרִים בָּאֶמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע
 בָּאֶמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה
 אֶחָת לְכָל הַיְרִיעוֹת:

אֲרָכָא דִּירֵיעָתָא חֲדָא עֶשְׂרִין וְתִמְנִי
 אַמִּין וּפּוֹתֵיא אַרְבַּע אַמִּין דִּירֵיעָתָא

חֲדָא מִשְׁחָתָא חֲדָא לְכָל יִרְיַעְתָּא:

גַּחְמֵשׁ הִירְיַעַת תְּהִיִּין חֲבֵרָת

אַשָּׁה אֶל אַחָתָהּ וְחֲמֵשׁ יִרְיַעַת

חֲבֵרָת אַשָּׁה אֶל אַחָתָהּ:

חֲמֵשׁ יִרְיַעַן יְהוּיִן מְלִפְפִּין חֲדָא עִם

חֲדָא וְחֲמֵשׁ יִרְיַעַן מְלִפְפִּין חֲדָא עִם

חֲדָא:

תְּהִיִּין חֲוֵבֵרוֹת. תּוֹפְרוֹן בְּמַחֲט זֹו בְּצַד זֹו,

חֲמֵשׁ לְבַד וְחֲמֵשׁ לְבַד: אַשָּׁה אֶל אַחָתָהּ.

כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון
 נקבה, ובדבר שהוא לשון זכר אומר איש
 אל אחיו כמו שנאמר בברובים, ופניהם
 איש אל אחיו:

ד וְעָשִׂיתָ לָאֵת תְּכֵלֶת עַל
 שֵׁפֶת הַיְרִיעָה הָאַחַת מִקְצֵה
 בַּחֲבֵרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בַשֵּׁפֶת
 הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחֲבֵרֶת
 הַשֵּׁנִית:

וְתַעֲבֹד עֲנוּבִין דְּתַכְלָא עַל שְׁפָתָא

דִּירֵיעָתָא חֲדָא מִסְטָרָא בֵּית לֹפִי וְכֵן

תַּעֲבֹד בְּשִׁפְתָא דִּירֵיעָתָא בְּסְטָרָא

דְּבֵית לֹפִי תַנִּיתָא:

לִזְלָאוֹת. לְצוּ"לֵשׁ בִּלְע"ז, וְכֵן תִּרְגֵּם

אוֹנֵקְלוֹס עֲנוּבִין, לְשׁוֹן עֲנִיבָה: מִקְצָה

בַּחוּבְרָת. בְּאוֹתָהּ יִרְיעָה שֶׁבְּסוֹף הַחֲבוּר.

קְבוּצַת חֲמֵשֶׁת הִירְיעוֹת קְרוּיָה חוּבְרָת:

וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁפְתֵי הִירְיעָה הַקִּיצוֹנָה

בַּמַּחְבֵּרֶת הַשֵּׁנִית. בְּאוֹתָהּ יִרְיעָה שֶׁהִיא

קיצונה, לשון קצה, כלומר לסוף

החוברת:

ה חֲמִשִּׁים לְאֹת תַּעֲשֶׂה

בִּירִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים

לְאֹת תַּעֲשֶׂה בְקֶצֶה הִירִיעָה

אֲשֶׁר בַּמַּחְבֵּרֶת הַשְּׁנִית

מִקְבִּילָת הַלְּאֹת אֲשֶׁה אֶל

אֶחָתָה:

חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין תַּעֲבִד בִּירִיעֶתָא חֲדָא

וְחַמְשֵׁין עֲנוּבִין תַּעֲבֹד בְּסִטְרָא

דִּירֵיעָתָא דְּבֵית לופִי תַנִּינָא מְכוּנָן

עֲנוּבִיא חֲדָא לְקַבֵּל חֲדָא:

מקבילות הלולאות אשה אל אחותה.

שמור שתעשה הלולאות במדה אחת,

מכוונות הבדלתן זו מזו, וכמדתן ביריעה

זו כן יהא בחברתה, כשתפרוש חוברת

אצל חוברת יהיו הלולאות של יריעה זו

מכוונות כנגד לולאות של זו, וזהו לשון

מקבילות, זו כנגד זו, תרגומו של כנגד,

לקבל. היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע,

וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ',
וכן החוברת השנית. והמשכן ארכו
שלשים מן המזרח למערב, שנאמר
עשרים קרשים לפאת נגבה תימנה, וכן
לצפון, וכל קרש אמה וחצי האמה, הרי
שלשים מן המזרח למערב. רוחב המשכן
מן הצפון לדרום עשר אמות, שנאמר
ולירכתי המשכן ימה וגו', ושני קרשים
למקצעות הרי עשר, ובמקומם אפרשם
למקראות הללו. נותן היריעות ארכן
לרחבו של משכן, עשר אמות אמצעיות

לגג חלל רוחב המשכן, ואמה מכאן ואמה
מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים
אמה, נשתיירו ט"ז אמה, ח' לצפון וח'
לדרום מכסות קומת הקרשים שגבהן
עשר, נמצאו שתי אמות התחתונות
מגולות. רחבן של יריעות ארבעים אמה
כשהן מחוברות, עשרים אמה לחוברת,
שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו,
ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים
שבמערב, ואמה לכסות עובי העמודים
שבמזרח, שלא היו קרשים במזרח אלא ד'

עמודים, שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן
כמין וילון, נשתיירו ח' אמות התלויין על
אחורי המשכן שבמערב, ושתי אמות
התחתונות מגולות. זו מצאתי בברייתא
דמסכת מדות, אבל במסכת שבת, אין
היריעות מכסות את עמודי המזרח, וט'
אמות תלויות אחורי המשכן, והכתוב
בפרשה זו מסייענו, ונתת את הפרוכת
תחת הקרסים, ואם כדברי הברייתא
הזאת, נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים
ולמערב אמה:

וְעַשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קָרְסִי זָהָב

וְחִבַּרְתָּ אֶת הַיְרִיעוֹת אֲשֶׁה אֵלַי

אֶחָתָהּ בַּקָּרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן

אַחַד:

וְתַעֲבֹד חֲמִשִּׁין פּוֹרְפִין דְּדָהָב וְתִלְפָף

יָת יְרִיעֶתָא חֲדָא עִם חֲדָא בַּפּוֹרְפִיא

וְיִהְיֶה מִשְׁכְּנָא חָד:

קָרְסִי זָהָב. פִּירְמִיל"ש בִּלְע"ז, וּמִכְנִיסִין

רֹאשֶׁן אֶחָד בְּלוּלָאוֹת שֶׁבְּחֹבֶרֶת זֶה, וְרֹאשֶׁן

אחד בלולאות שבחזרת זו, ומחברן בהן:

וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עֲזִים לְאַהֲלֵ עַל

הַמִּשְׁכָּן עֲשִׂיתִי עֲשִׂיָּה יְרִיעֹת

תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

וְתַעֲבֹד יְרִיעֵן מְעִזִּי לְפָרָסָא עַל

מִשְׁכָּנָא חֲדָא עֶסְרִי יְרִיעֵן תַּעֲבֹד

יְתִהוֹן:

יריעות עזים. מנוצה של עזים: לאהל

על המשכן. לפרוש אותן על היריעות

התחונות:

ח אֶרֶץ הַיְּרִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים

בָּאֶמָּה וְרוֹחַב אַרְבַּע בָּאֶמָּה

הַיְּרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת

לַעֲשֹׂתִי עֲשִׂיָּה יְרִיעֹת:

אַרְכָּא דִּירִיעָתָא חֲדָא תִּלְתִּין אַמִּין

וּפּוֹתֵיא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעָתָא חֲדָא

מִשְׁחָתָא חֲדָא לַחֲדָא עֶסְרִי יְרִיעֹן:

שְׁלֹשִׁים בָּאֶמָּה. שְׁכַשְׁנוֹתָן אַרְכָּן לְרוֹחַב

המשכן כמו שנתן את הראשונות, נמצאו
 אלו עודפות אמה מכאן ואמה מכאן,
 לכסות אחת מהשתי אמות שנשארו
 מגולות מן הקרשים, והאמה התחתונה
 של קרש שאין היריעה מכסה אותו, היא
 האמה התחובה בנקב האדן, שהאדנים
 גבהן אמה:

ט וְחִבְרָתָאֵת חֲמֵשׁ הִירִיעוֹת
 לְבָד וְאֵת שֵׁשׁ הִירִיעוֹת לְבָד
 וְכַפֻּלָּתָאֵת הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית

אַל מוֹל פְּנֵי הָאֱהָלִ:

וְתִלְפֹף יָת חֲמֵשׁ יְרִיעֹן לְחוּד וְיָת שִׁית

יְרִיעֹן לְחוּד וְתִיעוֹף יָת יְרִיעֶתָא

שְׁתִּיתִיתָא לְקַבֵּל אִפִּי מִשְׁכָּנָא:

וּכְפֹלֶת אֶת הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית. הַעוֹדֶפֶת

בְּאֵלֹו הָעֲלִיוֹנוֹת יוֹתֵר מִן הַתַּחְתּוֹנוֹת: אֵל

מוֹל פְּנֵי הָאֱהָל. חֲצִי רַחֲבָה הִיָּה תִלּוּי,

וּכְפּוֹל עַל הַמַּסָּךְ שֶׁבְּמִזְרָח כִּנְגַד הַפֶּתַח,

דּוֹמָה לְכֹלָה צְנוּעָה הַמְּכֹוסָה בַּצַּעֲיָף עַל

פְּנִיָּה:

וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל

שְׁפַת הִירֵיעָה הָאֶחָת הַקִּיצָנָה

בַּחֲבֵרָת וַחֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל

שְׁפַת הִירֵיעָה הַחֲבֵרָת

הַשְּׁנִיָּת:

וְתַעֲבֹד חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עַל שְׁפַתָּא

דִּירֵיעָתָא חֲדָא בְּסִטְרָא בֵּית לֹפִי

וַחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עַל שְׁפַתָּא דִּירֵיעָתָא

דְּבֵית לֹפִי תַנִּיתָא:

יֹא וְעָשִׂיתָ קְרָסִי נְחֹשֶׁת חֲמֹשִׁים

וְהִבֵּאתָ אֶת הַקְּרָסִים בַּלָּאֵת

וְחִבַּרְתָּ אֶת הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד׃

וְתַעֲבֹד פּוֹרְפִּין דְּנִחְשָׁא חֲמֹשִׁין וְתַעֲלִל

יָת פּוֹרְפִּיא בַּעֲנוּבִיא וְתִלְפֹף יָת

מִשְׁכָּנָא וְיִהְיֶה חָד׃

יב וְסִרְחַח הָעֵדָף בִּירִיעֹת הָאֹהֶל

חֲצִי הִירִיעָה הָעֵדָפֹת תִּסְרַח

עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן׃

וְסִרְחָא דִּיתִירָא בִּירֵיעַת מִשְׁכָּנָא

פְּלָגוֹת יִרְיעַתָּא דִּיתִירָא תְּסִרַח עַל

אַחוּרֵי מִשְׁכָּנָא:

וסרח העודף ביריעות האהל. על יריעות

המשכן. יריעות האהל הן העליונות של

עזים, שקרוים אהל, כמו שנאמר בהן

לאהל על המשכן, וכל אהל האמור בהן

אינו אלא לשון גג, שמאחילות ומסככות

על התחתונות, והן היו עודפות על

התחתונות חצי היריעה למערב, שהחצי

של יריעה אחת עשרה היתירה, היה נכפל

אל מול פני האהל, נשארו שתי אמות
רוחב חציה, עודף על רוחב התחתונות:
תסרח על אחורי המשכן. לכסות ב'
אמות שהיו מגולות בקרשים:

יג וְהָאֶמָּה מִזֶּה וְהָאֶמָּה מִזֶּה
בְּעֹדֶף בְּאַרְבֵּי יְרִיעֹת הָאֹהֶל
יְהִיָּה סָרוּחַ עַל צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן
מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסּוֹ:

וְאֶמָּתָא מְכָא וְאֶמָּתָא מְכָא בְּדִיתִירָא

בְּאַרְכָּא יְרִיעֶתָא דְּמִשְׁכְּנָא יְהִי סְרִיחַ
 עַל סְטִירִי מִשְׁכְּנָא מְכָא וּמְכָא
 לְכַסְיוֹתָהּ:

וְהָאִמָּה מִזָּה וְהָאִמָּה מִזָּה. לְצַפּוֹן
 וּלְדָרוֹם: בַּעֲדָךְ בְּאוֹרֶךְ יְרִיעוֹת הָאֵהָל.
 שֶׁהֵן עוֹדָפוֹת עַל אוֹרֶךְ יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן
 שְׁתֵּי אִמּוֹת: יֵהִיָּה סְרוּחַ עַל צְדֵי הַמִּשְׁכָּן.
 לְצַפּוֹן וּלְדָרוֹם, כְּמוֹ שֶׁפִּירְשְׁתִּי לְמַעַלָּה.
 לְמַדָּה תוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שִׁיְהֵא אָדָם חָס עַל
 הַיָּפָה: אַחֲזוֹרִי הַמִּשְׁכָּן. הוּא צֶדֶק מִעֲרַבִּי,

לְפִי שֶׁהִפְתָּח בְּמִזְרָח שֶׁהָן פְּנִיּוֹ, וְצִפּוֹן
וְדָרוֹם קְרוֹיִין צַד־דִּין, לִימִין וְלִשְׁמָאל:

יָד וְעֵשִׂיתָ מְכֻסָּה לְאַהֲלֵ עִירֹת
אַיִלָּם מְאַדְמִים וּמְכֻסָּה עִירֹת
תַּחֲשִׁים מְלַמְעָלָה: (פ)

וְתַעֲבֹד חוֹפָאָה לְפָרְסָא מִשְׁכֵּי דְדְכָרִי
מִסְמְקִי וְחוֹפָאָה מִשְׁכֵּי דְסַסְגוֹנָא
מְלַעֲלָא:

מְכֻסָּה לְאַהֲלֵ. לְאוֹתוֹ גַּג שֶׁל יְרִיעוֹת עֲזִים,

עשה עוד מכסה אחד של עורות אילים
מאדמים, ועוד למעלה ממנו מכסה
עורות תחשים, ואותן מכסאות לא היו
מכסין אלא את הגג, ארכן ל' ורחבן י', אלו
דברי רבי נחמיה. ולדברי רבי יהודה,
מכסה אחד היה חציו של עורות אילים
מאדמים וחציו של עורות תחשים:

טו רביעי וְעָשִׂיתָ אֶת

הַקֶּרְשִׁים לְמִשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים

עֲמָדִים:

וְתַעֲבֹד יְתָ דְפִיא לְמִשְׁכָּנָא דְאַעֵי שְׁטִין

קִימִין:

וְעֵשִׂית אֶת הַקְרָשִׁים. הִיָּה לוֹ לֹאמַר

וְעֵשִׂית קְרָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל דָּבָר

וּדְבָר, מֵהוּ הַקְרָשִׁים, מֵאוֹתָן הָעוֹמְדִין

וּמִיּוֹחָדִין לָכֵךְ. יַעֲקֹב אֲבִינוֹ נָטַע אֲרָזִים

בְּמִצְרַיִם, וּבִשְׁמַת, צִוָּה לְבָנָיו לְהַעֲלוֹתָם

עִמָּהֶם כְּשִׁיצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְאָמַר לָהֶם

שֶׁעֲתִיד הַקֶּבֶ"ה לַצּוֹת אוֹתָן לַעֲשׂוֹת

משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו
 מזומנים בידכם, הוא שיסד הבבלי בפיוט
 שלו, טס מטע מזורזים קורות בתינו
 ארזים, שנזדרזו להיות מוכנים בידם
 מקודם לכן: עצי שטים עומדים.
 אישטנבי"ש בלע"ז, שיהא אורד
 הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן,
 ולא תעשה הכתלים בקרשים שוכבים,
 להיות רוחב הקרשים לגובה הכתלים
 קרש על קרש:

טז עֶשֶׂר אַמּוֹת אֶרֶץ הַקֶּרֶשׁ

וְאַמָּה וְחֲצִי הָאִמָּה רֹחֵב

הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:

עֶשֶׂר אַמִּין אֶרְכָּא דְדַפָּא וְאַמָּתָא

וּפְלָגוֹת אִמָּתָא פּוֹתִיא דְדַפָּא חָד:

עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ. לְמַדְנוּ, גְּבָהוּ

שֶׁל מִשְׁכַּן עֶשֶׂר אַמּוֹת: וְאַמָּה וְחֲצִי

הָאִמָּה רֹחֵב. לְמַדְנוּ, אֶרְכּוֹ שֶׁל מִשְׁכַּן לִכְ

קִרְשִׁים שִׁיחִיו בַּצֶּפוֹן וּבַדְרוֹם מִן הַמִּזְרָח

לְמַעֲרָב, לִי אִמָּה:

יז שְׁתֵּי יָדוֹת לְקֶרֶשׁ הָאֶחָד

מִשְׁלָבֶת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ כֵּן

תַּעֲשֶׂה לְכֹל קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן:

תִּרְתִּין צִירִין לְדָפָא חַד מִשְׁלָבִין חֲדָא

לְקַבֵּל חֲדָא כֵּן תַּעֲבֹד לְכֹל דְּפִי

מִשְׁכָּנָא:

שתי ידות לקרש האחד. היה חורץ את

הקרש מלמטה באמצעו בגובה אמה,

ומניח רביע רחבו מכאן ורביע רחבו

מכאן, והן הן הידות, והחריץ חצי רוחב

הקרש באמצע, ואותן הידות מכנים

באדנים שהיו חלולים, והאדנים גבהן
אמה, ויושבים רצופים מ' זה אצל זה,
וידות הקרש הנכנסות בחלל האדנים
חרוצות משלשה צדיהן, רוחב החרץ
בעובי שפת האדן, שיכסה הקרש את כל
ראש האדן, שאם לא כן נמצא ריוח בין
קרש לקרש בעובי שפת שני האדנים
שיפסיקו ביניהם, וזהו שנאמר ויהיו
תואמים מלמטה, שיחרוץ את צדי הידות
כדי שיתחברו הקרשים זה אצל זה:
משולבות. עשויות כמין שליבות סולם,

מובדלות זו מזו, ומשופין ראשיהם ליכנס
 בתוך חלל האדן, כשליבה הנכנסת בנקב
 עמודי הסולם: אשה אל אחתה. מכוונות
 זו כנגד זו, שיהיו חריציהם שוים זו כמדת
 זו, כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה
 לצד פנים וזו משוכה לצד חוץ בעובי
 הקרש שהוא אמה, ותרגום של ידות
 צירין, לפי שדומות לצירי הדלת הנכנסים
 בחורי המפתן:

יחַ וְעַשִׂיתָ אֶת הַקֶּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן
 עֲשִׂרִים קֶרֶשׁ לַפֶּאֶת נִגְבָּה

תִּימְנָה:

וְתַעֲבֹד יְת דַּפִּיא לְמַשְׁכְּנָא עֲסָרִין דַּפִּין

לְרוּחַ עֵיבֵר דְּרוּמָא:

לפאת נגבה תימנה. אין פאה זו לשון

מקצוע, אלא כל הרוח קרויה פאה,

בתרגומו לרוח עיבר דרומא:

יְיִ וְאַרְבַּעִים אַדְנִי כֶסֶף תַּעֲשֶׂה

תַּחַת עֲשָׂרִים הֶקְלָשׁ שְׁנֵי

אַדְנִים תַּחַת הֶקְלָשׁ הָאֶחָד

לְשִׁתִּי יִדְתִּיו וְשְׁנֵי אֲדָנִים

תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לְשִׁתִּי

יִדְתִּיו:

וְאַרְבַּעִין סִמְכִין דְּכֶסֶף תַּעֲבֹד תְּחוֹת

עֶסְרִין דְּפִין תִּרִּין סִמְכִין תְּחוֹת דְּפֹא

חַד לְתִרִּין צִירוּהִי וְתִרִּין סִמְכִין תְּחוֹת

דְּפֹא חַד לְתִרִּין צִירוּהִי:

כ וְלִצֵּלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית

לְבָאֵת צָבוּן עֲשָׂרִים קָרֵשׁ:

וְלִסְטֵר מִשְׁכָּנָא תְּנִיתָא לְרוּחַ צְפוֹנָא

עֶסְרִין דְּפִין:

כא וְאַרְבַּעִים אֲדָנִיָּהם כֶּסֶף שְׁנֵי

אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּנֶשׁ הָאֶחָד

וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּנֶשׁ

הָאֶחָד:

וְאַרְבַּעִין סְמִכִּיהוֹן דְּכֶסֶף תִּירִין סְמִכִּין

תַּחוֹת דְּפָא חַד וְתִירִין סְמִכִּין תַּחוֹת

דְּפָא חַד:

כב וְלִירְכָתִי הַמְּשַׁכֵּן יָמָּה

תַּעֲשֶׂה שְׁשָׁה קְרָשִׁים:

וְלִסִּיפִי מִשְׁכָּנָא מֵעֶרְבָא תַעֲבֹד שְׁתָּא

דַּפִּין:

וְלִירְכָתִי. לְשׁוֹן סוּף, כְּתִרְגוּמוֹ וְלִסִּיפִי.

וְלִפִּי שֶׁהַפֶּתַח בַּמִּזְרָח קְרוֹי מִזְרַח פָּנִים

וְהַמֵּעֶרֶב אַחֲזָרִים, וְזֶהוּ סוּף, שֶׁהַפָּנִים הֵוא

הָרֹאשׁ: תַּעֲשֶׂה שְׁשָׁה קְרָשִׁים. הָרִי ט'

אַמּוֹת רוּחָב:

כג וְשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה

לְמִקְצֵעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתָם:

וְתָרִין דְּפִין תַּעֲבֹד לְזוּיַת מִשְׁכָּנָא

בְּסוֹפֵיהוּן:

וּשְׁנֵי קִרְשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצֵעַת. אֶחָד

לְמִקְצוֹעַ צְפוֹנִית מִעֶרְבִית וְאֶחָד לְמִעֶרְבִית

דְּרוּמִית, כֹּל שְׁמֹנֶה קִרְשִׁים בְּסֹדֶר אֶחָד הֵן,

אֲלֹא שְׂאֵלוֹ הַשְּׁתִּיִּם אֵינָן בַּחֲלָל הַמִּשְׁכָּן,

אֲלֹא חֲצִי אִמָּה מִזּוֹ וְחֲצִי אִמָּה מִזּוֹ נִרְאוֹת

בַּחֲלָל לְהַשְׁלִים רַחְבּוֹ לַעֲשׂוֹ, וְהָאִמָּה מִזֶּה

וְהָאִמָּה מִזֶּה, בָּאוֹת כְּנֹגַד אֲמוֹת עוֹבֵי קִרְשֵׁי

המשכן הצפון והדרום, כדי שיהא

המקצוע מבחוץ שוה:

כֹּדֹ וַיְהִי־וְתֹאמַם מִלְמָטָה וַיַּחֲדֹדוּ

יְהִי־וְתִמִּים עַל רֹאשׁוֹ אֶל

הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן יְהִי־

לְשֵׁנֵיהֶם לְשֵׁנֵי הַמִּקְצָעוֹת יְהִי־

וַיִּהְיוּ מִכּוֹנֵינִי מִלְרַע וּכְחֻדָּא יְהוֹן מִכּוֹנֵינִי

עַל רִישָׁה לְעִזְקָתָא חֻדָּא כֵּן יְהִי

לְתַרְוִיהוֹן לְתַרִּין זָוִין יְהוֹן:

ויהיו תואמים מלמטה. כל הקרשים
תואמים זה לזה מלמטה, שלא יפסיק
עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקן
זו מזו, זהו שפרשתי, שיהיו צירי הידות
חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט
לצדיו חוץ לידי הקרש, לכסות את שפת
האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו
תואמים זה לזה, וקרש המקצוע שבסדר
המערב, חרוץ לרחבו בעביו כנגד חריץ
של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא
יפרידו האדנים ביניהם: ויחדו יהיו

**תמים. כמו תאומים: על ראשו. של
קרש: אל הטבעת האחת. כל קרש וקרש
היה חרוץ מלמעלה ברחבו שני חריצין
בשני צדיו כמו עובי טבעת, ומכניסו
בטבעת אחת, נמצא מתאים לקרש
שאצלו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם
קבועות הן אם מטולטלות. ובקרש
שבמקצוע היה טבעת בעובי הקרש
הדרומי והצפוני, וראש קרש המקצוע
שבסדר מערב נכנס לתוכו, נמצאו שני
הכתלים מחוברים: כן יהיה לשניהם.**

לְשַׁנֵּי הַקְּרָשִׁים שֶׁבַּמִּקְצוֹעַ, לְקָרֵשׁ שֶׁבַּסּוּף
צִפּוֹן וּלְקָרֵשׁ הַמַּעֲרָבִי, וְכֵן לְשַׁנֵּי
הַמִּקְצוֹעוֹת:

כֹּה וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קְרָשִׁים

וְאַדְנִיָּהֶם כֶּסֶף שְׁשָׁה עָשָׂר

אַדְנִים שְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת

הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אַדְנִים

תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד:

וַיִּהְיוּ תְּמַנָּא דַּפִּין וְסִמְכֵיהוֹן דְּכֶסֶף

שֶׁתָּא עֶשֶׂר סַמְכִין תִּירִין סַמְכִין תְּחוֹת

דְּפָא חַד וְתִירִין סַמְכִין תְּחוֹת דְּפָא חַד:

וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קִרְשִׁים. הֵן הָאֲמִזְרוֹת

לְמַעַלָּה תַּעֲשֶׂה שְׁשֶׁה קִרְשִׁים וּשְׁנֵי קִרְשִׁים

תַּעֲשֶׂה לְמִקְוֵצֵעוֹת, נִמְצְאוּ שְׁמֹנֶה קִרְשִׁים

בְּסֹדֶר מִעֲרָבִי. כֵּךְ שְׁנוּיָה בְּמִשְׁנָה מַעֲשֶׂה

סֹדֶר הַקִּרְשִׁים בְּמִלְאכַת הַמִּשְׁכָּן. הִיא

עוֹשֶׂה אֶת הָאֲדָנִים חֲלוּלִים, וְחוֹרֵץ אֶת

הַקִּרְשִׁים מִלְּמִטָּה רִבִּיעַ מִכָּאן וְרִבִּיעַ מִכָּאן,

וְהַחֲרִיץ חֲצִיו בְּאַמְצֵעַ, וַעֲשֶׂה לוֹ שְׁתֵּי יָדוֹת

כַּמִּין שְׁנֵי חֲמוּקִין כַּמִּין שְׁנֵי שְׁלִיבוֹת סוּלָם

המובדלות זו מזו, ומשופות להכנס בחלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמודי הסולם, והוא לשון משולבות, עשויות במין שליבה, ומכניסן לתוך שני אדנים, שנאמר שני אדנים שני אדנים, וחורץ את הקרש מלמעלה אצבע מכאן ואצבע מכאן, ונותנן לתוך טבעת אחת של זהב, כדי שלא יהיו נפרדין זה מזה, שנאמר ויהיו תואמים מלמטה וגו', כך היא המשנה, והפירוש שלה הצעתי למעלה בסדר המקראות:

כו וְעָשִׂיתָ בְּרִיחַם עֲצֵי שֹׁטִים

חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן

הָאֶחָד:

וְתַעֲבֹד עֲבָרִי דְאֵעִי שְׁטִין חֲמִשָּׁה לְדַפֵּי

סֵטֶר מִשְׁכַּנָּא חָד:

ברִיחַם. כתרִגוֹמוֹ עֲבָרִין, ובלע"ז

אשפרי"ש: חמשה לקרשי צלע

המשכן. אלו ה', ג' הן, אלא שהברִיחַ

העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה

מברִיחַ עד חצי הכותל וזה מברִיחַ עד חצי

הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס
בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה,
נמצא שעליון ותחתון שנים שהן ארבע,
אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל,
ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר
והבריה התיכון וגו' מבריה מן הקצה אל
הקצה, שהעליונים והתחתונים היו להן
טבעות בקרשים להכנס לתוכן, שתי
טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר
אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן
הטבעת העליונה ולמעלה, וחלק אחד מן

התחתונה ולמטה, וכל חלק הוא רביע
אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת
לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות
זו כנגד זו, אבל לבריה התיכון אין טבעות,
אלא הקרשים נקובין בעובים, והוא נכנס
בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול
זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריהם
העליונים והתחתונים שבצפון ושבדרום,
אורך כל אחת ט"ו אמה, והתיכון ארכו ל'
אמה, וזהו מן הקצה אל הקצה, מן המזרח
ועד המערב, וה' בריחים שבמערב אורך

העליונים והתחתונים ו' אמות, והתיכון
 ארכו י"ב, כנגד רוחב ח' קרשים, כך היא
 מפורשת במלאכת המשכן:

כֹּז וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחַם לְקַרְשֵׁי צֹלַע
 הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִי וְחֲמִשָּׁה
 בְּרִיחַם לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן
 לִירְכָתֵם יָמָה:

וְחֲמִשָּׁה עֲבָרִין לְדָפֵי סֹטֵר מִשְׁכָּנָא
 תְּנִיתָא וְחֲמִשָּׁה עֲבָרִין לְדָפֵי סֹטֵר

מִשְׁכָּנָא לְסוּפִיהוֹן מַעְרְבָא:

כח וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ

הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקֶּצֶה אֶל

הַקֶּצֶה:

וְעֵבְרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ דְּפִיא מַעְבֵּר מִן

סִיפֵי לְסִיפֵי:

כט וְאֵת הַקְּרָשִׁים תְּצַפֶּה זָהָב

וְאֵת טַבַּעַתֵּיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב

בְּתֵימָם לְבְּרִיחָם וְצִפִּיתָ אֶת

הַבְּרִיחַם זָהָב:

וַיֵּת דַּפִּיָּא תַחֲפִי דְהָבָא וַיֵּת עֲזָקְתָּהוּן

תַּעֲבֹד דְהָבָא אֲתָרָא לְעִבְרִיָּא וְתַחֲפִי

יֵת עִבְרִיָּא דְהָבָא:

בְּתִים לְבְרִיחַם. הַטְּבָעוֹת שֶׁתַּעֲשֶׂה בָהֶן

יִהְיוּ בְּתִים לְהַכְנִים בָּהֶן הַבְּרִיחִים: וְצִפִּית

אֶת הַבְּרִיחִים זָהָב. לֹא שֶׁהִיא הַזָּהָב

מְדוּבֵּק עַל הַבְּרִיחִים, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם שׁוֹם

צִפּוּי, אֲלֹא בִקְרָשׁ הִיא קוֹבַע כַּמִּין ב'

פִּיפִיּוֹת שֶׁל זָהָב כַּמִּין ב' סְדָקִי קִנָּה חֲלוּל,

וקובען אצל הטבעות לכאן ולכאן, ארכן
 ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן
 וממנה לכאן, והבריה נכנס לתוכו, וממנו
 לטבעת, ומן הטבעת לפה השני, נמצאו
 הבריהים מצופים זהב כשהן תחובין
 בקרשים, והבריהים הללו מבחוץ היו
 בולטות. הטבעות והפיפיות לא היו נראות
 בתוך המשכן, אלא כל הכותל חלק
 מבפנים:

ל וְהִקְמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן
 בַּמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר הִרְאִיתָ בְּהָר:

(ס)

וּתְקִים יֵת מִשְׁכָּנָא כְּהִלְכָתָהּ דִּי

אַתְחִזִּיתָא בְּטוֹרָא:

וְהִקְמַת אֶת הַמִּשְׁכָּן. לְאַחַר שִׁיגְמוֹר,

הַקִּימָהּ: הִרְאִיתָ בְּהֵר. קוֹדֶם לָכֵן, שְׁאֲנִי

עָתִיד לְלַמֵּד וּלְהִרְאוֹתְךָ סֵדֵר הַקְּמָתוֹ:

חֲמִישִׁי לֹא וְעֵשִׂיתָ:

פְּרֻכָּת תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמֹן

וְתוֹלַעַת שְׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר

מִעֲשֵׂה חֵשֶׁב יַעֲשֶׂה אֶתָּה

כָּרְבִים:

וְתַעֲבֹד פָּרֻכָּתָא תְּכֵלָא וְאַרְגֻּנָּא וְצַבֵּעַ

זְהוּרֵי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבֵד אֶמֶן יַעֲבֹד יְתָה

צוֹרֶת כְּרוּבִין:

פְּרוּכָתָא לְשׁוֹן מַחִיצָה הוּא, וּבִלְשׁוֹן

חֲכָמִים פְּרָגוּד, דְּבַר הַמְּבַדִּיל בֵּין הַמֶּלֶךְ

וּבֵין הָעָם: תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן. כָּל מִין וּמִין

היה כפול, בכל חוט וחוט ו' חוטיין:
מעשה חושב. כבר פרשתי שזו היא
אריגה של שתי קירות, והציורין שמשני
עבריה אינן דומין זה לזה: כרבים. ציורין
של בריות יעשה בה. ד' עמודים תקועים
בתוך ד' אדנים, ואונקליות קבועין בהן,
עקומין למעלה להושיב עליהן כלונס
שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן
הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים,
והפרוכת ארכה י' אמות לרחבו של
משכן, ורחבה י' אמות כגבהן של קרשים,

**פרוסה בשליש של משכן, שיהא הימנה
ולפנים עשר אמות, והימנה ולחוץ כ'
אמה, נמצא בית קדשי הקדשים עשר על
עשר, שנאמר ונתת את הפרכת תחת
הקרסים, המחברים את שתי חוברות של
יריעות המשכן, ורוחב החוברת כ' אמה,
וכשפרשם על גג המשכן מן הפתח
למערב, כלתה בשני שלישי המשכן,
והחוברת השנית כסתה שלישו של
משכן, והמותר תלוי לאחוריו לכסות את
הקרשים:**

לֵב וְנִתְּתָה אֶתָּה עַל אֲרֻבָּעַה

עַמּוּדֵי שְׁטִים מְצֻפִּים זָהָב

וְוִיהֶם זָהָב עַל אֲרֻבָּעַה אֲדָנִי

כֶּסֶף:

וְתִתֵּן יְתָה עַל אֲרֻבָּעַה עַמּוּדֵי שְׁטִין

מִחֲפִין דְּהָבָא וְוִיהוֹן דְּהָבָא עַל אֲרֻבָּעַה

סִמְכֵי דְכֶסֶף:

לֵב וְנִתְּתָה אֶת הַפָּרֻכָּת תַּחַת

הַקָּרְסִים וְהִבֵּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית

לְפָרֶכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת

וְהִבְדִּילָהּ הַפָּרֶכֶת לָכֶם בֵּין

הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:

וְתַתֵּן יָת פָּרֶכֶת תַּחֲת פֹּרֶפֶא וְתַעֲלֵל

תָּמֹן מִגֹּל לְפָרֶכֶת יָת אֲרוֹנָא

דְּסִהָדוּתָא וְתַפְרֵשׁ פָּרֶכֶת לְכוֹן בֵּין

קֹדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים:

לְדֹ וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן

הָעֵדוּת בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:

וְתִתֵּן יְת כִּפְּרֶתָא עַל אַרְוֹנָא דְסִהְדוּתָא
בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁיא:

לָהּ וְשִׁמְתָּ אֶת הַשְּׁלֶחַן מִחוּץ
לְפָרְכָת וְאֵת הַמִּנְרָה נֹכַח
הַשְּׁלֶחַן עַל צִלְע הַמִּשְׁכָּן
תִּימָנָה וְהַשְּׁלֶחַן תִּתֵּן עַל צִלְע
צָפוֹן:

וְתִשּׂוּי יְת פִּתְוֹרָא מִבְּרָא לְפָרְכָתָא וְיֵת
מִנְרֶתָא לְקַבֵּל פִּתְוֹרָא עַל צִדָּא

דְּמִשְׁכְּנָא דְּרוּמָא וּפְתוּרָא תִּתֵּן עַל

סֵטֶר צְפוּנָא:

**ושמת את השלחן. שלחן בצפון, משוך
מן הכותל הצפוני שתי אמות ומחצה,
ומנורה בדרום, משוכה מן הכותל הדרומי
שתי אמות ומחצה, ומזבח הזהב נתון
בנגד אויר שבין שלחן למנורה, משוך
קמעא כלפי המזרח, וכולם נתונים מן חצי
המשכן ולפנים. כיצד, אורך המשכן מן
הפתח לפרוכת עשרים אמה, המזבח
והשלחן והמנורה משוכים מן הפתח לצד**

מערב עשר אמות:

לו וְעָשִׂיתָ מִסָּךְ לַפֶּתַח הָאֹהֶל

תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי

וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה רִקְם:

וְתַעֲבֹד פָּרָסָא לְתָרַע מִשְׁכָּנָא תְּכַלֵּא

וְאַרְגָּוָנָא וְצַבֵּעַ זָהוּרִי וּבּוּץ שְׁזִיר עוֹבֵד

צִיר:

ועשית מסך. ויילון, הוא מסך כנגד

הפתח, כמו שבת בעדו, לשון מגין:

מעשה רוקם. הצורות עשויות בו מעשה
 מחט, כפרצוף של עבר זה כך פרצוף של
 עבר זה: רוקם. שם האומן ולא שם
 האומנות, ותרגומו עובד צייר, ולא עובד
 ציור. מדת המסך כמדת הפרוכת י' אמות
 על י' אמות:

לֹא יַעֲשֶׂיתָ לְמִסַּךְ חֲמִשָּׁה עֲמֻדֵי
 שֹׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְוִיָּהֶם
 זָהָב וְיִצְקֹתָ לָהֶם חֲמִשָּׁה אַדְנֵי
 נְחֹשֶׁת: (ו)

וְתַעֲבֹד לְפָרֶסָא חֲמִשָּׁא עֲמוּדֵי שְׁטִין

וְתַחֲפִי יִתְהוֹן דֶּהֱבָא וְוִיהוֹן דֶּהֱבָא

וְתַתִּיךְ לְהוֹן חֲמִשָּׁא סַמְכֵי נַחֲשָׁא:

שמות פרק כז

א שִׁשִּׁי וְעֵשִׂית אֶת

הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁ

אַמּוֹת אַרְבֶּּ וְחֲמִשָּׁ אַמּוֹת

רָחֹב רַבּוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ

וְשֵׁלֶשׁ אַמּוֹת קִמָּתוֹ:

וְתַעֲבֹד יְתַּ מִּדְּבַחַּא דְּאַעֵּי שְׁטִין חֲמִישׁ

אַמִּין אֲרַכָּא וְחֲמִישׁ אַמִּין פּוֹתִיא מִרְבַּע

יְהִי מִדְּבַחַּא וְתִלַּת אַמִּין רוּמָה:

וַעֲשִׂית אַתְּ הַמִּזְבֵּחַ וְגו'. וְשֵׁלֶשׁ אַמּוֹת

קוֹמָתוֹ. דְּבָרִים כְּכַתְּבֵן, דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה,

רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, נֹאמֵר כֵּאֵן רַבּוּעַ וְנֹאמֵר

בַּפְּנִימִי רַבּוּעַ, מָה לְהֵלֶךְ גְּבָהוּ פִּי שְׁנַיִם

כֹּאֲרֵכוּ, אֵף כֵּאֵן גְּבָהוּ פִּי שְׁנַיִם כֹּאֲרֵכוּ, וְמָה

אַנִּי מִקֵּיִם וְשֵׁלֶשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ, מִשְׁפַּת

סובב ולמעלה:

ב וְעָשִׂיתָ קִרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע

פְּנֵיָיו מִמָּנֹו תִהְיֶינָּה קִרְנֹתָיו

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת:

וְתַעֲבֹד קִרְנוֹהִי עַל אַרְבַּע זְוִיֹּתָהּ מִנֶּה

תִּהְיֶינָּה קִרְנוֹהִי וְתִחַפֶּי יִתֶּה נְחֹשֶׁא:

מִמָּנֹו תִהְיֶינָּה קִרְנוֹתָיו. שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂם לְבָדָם

וַיַּחֲבֹרֵם בּוֹ: וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת. לְכַפֵּר

עַל עֲזוֹת מִצָּח, שֶׁנֶּאֱמַר וּמִצָּחָךְ נְחֹשֶׁת:

וְעָשִׂיתָ פִּירֹתָיו לְדֹשְׁנוּ וְיַעֲיוּ

וּמִזְרָקָתָיו וּמִזְלָגָתָיו וּמַחְתָּתָיו

לְכָל כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת:

וְתַעֲבֹד פְּסַכְתָּרוֹתָהּ לְמִסְפֵּי קִטְמִיָּה

וּמִגְרֹפִיתָהּ וּמִזְרָקָתָהּ וְצִנּוּרִיתָהּ

וּמַחְתִּיתָהּ לְכָל מְנוּחֵי תַעֲבֹד נְחֹשֶׁא:

סִירוֹתָיו. כַּמִּין יוֹרוֹת: לְדֹשְׁנוּ. לְהַסִּיר

דֹּשְׁנוּ לְתוֹכָהּ, וְהוּא שֶׁתִּרְגַּם אוֹנֶקְלוֹס

לְמִסְפֵּי קִטְמִיָּה, לְסַפּוֹת הַדֶּשֶׁן לְתוֹכָם, כִּי

יֵשׁ מְלוֹת בַּלְשׁוֹן עֵבְרִית מְלָה אַחַת

מתחלפת בפתרון, לשמש בנין וסתירה
כמו ותשרש שרשיה, אויל משריש,
וחלופו, ובכל תבואתי תשרש. וכמוהו
בסעיפיה פוריה, וחלופו מסעף פארה,
מפשח סעיפיה. וכמוהו וזה האחרון
עצמו, שבר עצמיו. וכמוהו ויסקלוהו
באבנים, וחלופו סקלו מאבן, הסירו
אבניה, וכן ויעזקהו ויסקלוהו. אף כאן
לדשנו להסיר דשנו, ובלע"ז
אדשצדר"ר: ויעיו. כתרגומו, מגרפות
שנוטל בהם הדשן, והן כמין כסוי קדרה

של מתכת דק, ולו בית יד, ובלע"ז
וידי"ל: ומזרקותיו. לקבל בהם דם
הזבחים: ומזלגותיו. כמין אונקליות
כפופים, ומכה בהם בבשר ונתחבים בו,
ומתהפכין בהן על גחלי המערכה שיהא
ממהר שריפתן, ובלע"ז קרוצינ"ש,
ובלשון חכמים צנוריות: ומחתותיו. בית
קבול יש להם, ליטול בהן גחלים מן
המזבח לשאתם על מזבח הפנימי
לקטרת, ועל שם חתייתן קרויים מחתות,
כמו לחתות אש מיקוד, לשון שאיבת אש

ממקומה, וכן הייתה איש אש בחיקו:
 לכל כליו. כמו כל כליו:

ד וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר מֵעֵשָׂה

רֵשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל

הָרֵשֶׁת אַרְבַּע טַבַּעֹת נְחֹשֶׁת

עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו:

וְתַעֲבֹד לָהּ סָרְדָּא עוֹבֵד מִצְדָּתָא

דְּנַחֲשָׂא וְתַעֲבֹד עַל מִצְדָּתָא אַרְבַּע

עֲזָקוֹ דְּנַחֲשָׂא עַל אַרְבַּע סְטְרוֹהִי:

מכּבּר. לְשׁוֹן כּבֵּרָה שְׁקוּרִין קִרְיַב־לִ"ש,
 כּמִין לְבוּשׁ עֲשׂוּי לֹא לְמִזְבֵּחַ, עֲשׂוּי חוּרִין
 חוּרִין כּמִין רֶשֶׁת, וּמִקְרָא זֶה מִסּוּרֶס, וְכֵה
 פִּתְרוֹנוֹ, וְעֲשִׂית לֹא מִכּבֵּר נַחוּשֶׁת מַעֲשֶׂה
 רֶשֶׁת:

ה וְנִתְּתָהּ אֶתָּה תַּחַת כִּרְכַּב
 הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמַטָּה וְהִיתָה הָרִשָּׁת
 עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ:

וְתִתֵּן יָתָה תַּחֲתֵי סוּבֵי מִדְּבַחַא מִלְרַע
 וְתִהְיֶי מִצְדָּתָא עַד פְּלָגוֹת מִדְּבַחַא:

כרכב המזבח. סובב, כל דבר המקיף
סביב בעגול קרוי כרכב, כמו ששנינו
בהכל שוחטין, אלו הן גולמי כלי עץ, כל
שעתיד לשוף ולכרכב, והוא כמו שעושין
חריצין עגולין בקרשי דפני התיבות
וספסלי העץ, אף למזבח עשה חריץ
סביבו, והיה רחבו אמה בדפנו לנוי, והוא
לסוף שלש אמות של גבהו, כדברי האומר
גבהו פי שנים כארכו, הא מה אני מקיים
ושלש אמות קומתו, משפת סובב
ולמעלה, אבל סובב להלוך הכהנים, לא

היה למזבח הנחשת, אלא על ראשו
לפנים מקרנותיו, וכן שנינו בזבחים, איזהו
ברכוב, בין קרן לקרן, והיה רוחב אמה
ולפנים מהן אמה של הלוך רגלי הכהנים,
שתי אמות הלכו קרויים ברכוב. ודקדקנו
שם, והכתיב תחת ברכוב המזבח מלמטה,
למדנו שהברכוב בדפנו הוא ולבוש
המכבר תחתיו, ותירץ המתרץ, תרי הוי,
חד לנוי, וחד לכהנים דלא ישתרגו, זה
שבדופן לנוי היה, ומתחתיו הלבישו
המכבר, והגיע רחבו עד חצי המזבח,

נמצא שהמכבר רחב אמה, והוא היה סימן
לחצי גבהו, להבדיל בין דמים העליונים
לדמים התחתונים, וכנגדו עשו למזבח
בית עולמים, דוגמת חוט הסקרא
באמצעו. וכבש שהיו עולין בו, אף על פי
שלא פירשו בענין זה, כבר שמענו
בפרשת מזבח אדמה תעשה לי, ולא
תעלה במעלות, לא תעשה לו מעלות
בכבש שלו אלא כבש חלק, למדנו שהיה
לו כבש. כך שנינו במכילתא. ומזבח
אדמה הוא מזבח הנחשת, שהיו ממלאין

חֲלָלוּ אִדְמָה בַּמָּקוֹם הַנִּיִּיתָן, וְהַכְּבֵּשׁ הִיָּה
 בַּדְרוֹם הַמִּזְבֵּחַ, מִזְבֵּדֵל מִן הַמִּזְבֵּחַ מִלֹּא
 חוּט הַשְּׁעֵרָה, וְרַגְלָיו מִגִּיעֵיךְ עַד אִמָּה
 סִמוּךְ לְקַלְעֵי הַחֹצֵר שֶׁבַדְרוֹם, כַּדְּבָרִי
 הָאוֹמֵר י' אֲמוֹת קוֹמְתוֹ. וְכַדְּבָרִי הָאוֹמֵר
 דְּבָרִים כִּכְתָּבָן, ג' אֲמוֹת קוֹמְתוֹ, לֹא הִיָּה
 אֹרֶךְ הַכְּבֵּשׁ אֲלֵא י' אֲמוֹת, כֵּךְ מִצֵּאתִי
 בַּמִּשְׁנָה מ"ט מִדּוֹת, וְזֶה שֶׁהִיָּה מִזְבֵּדֵל מִן
 הַמִּזְבֵּחַ מִלֹּא הַחוּט, בַּמִּסְכָּה זִבְחִים
 לְמִדְנוֹה מִן הַמִּקְרָא:

וְעָשִׂיתָ בְּרִים לְמִזְבֵּחַ בְּרִי

עֲצִי שְׁטִים וְצַפִּית אֲתָם

נַחֲשָׁת:

וְתַעֲבֹד אֲרִיחָא לְמַדְבָּחָא אֲרִיחֵי דְאֵעִי

שְׁטִין וְתַחֲפִי יְתֵהוּן נַחֲשָׁא:

וְהוֹבֵא אֶת בְּרִיו בַּטָּבָעוֹת

וְהִיוּ הַבְּרִים עַל שְׁתֵּי צִלְעוֹת

הַמִּזְבֵּחַ בְּשֵׂאת אֲתוֹ:

וַיַּעַל יֵת אֲרִיחוֹהִי בְּעִזְקָתָא וַיֵּהוּן

אֲרִיחָא עַל תְּרִין סְטֵרֵי מַדְבָּחָא בְּמַטְל

יְתֵה:

בטבעות. בארבע טבעות שנעשו למכבר:

ח נְבוּב לַחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ

כַּאֲשֶׁר הָרָאָה אֹתְךָ בַּהָר כֵּן

יַעֲשֶׂה: (ה)

חֲלִיל לֹחִי תַעֲבֹד יְתֵה כְּמֵא דִּי אַחֲזִי

יְתֵךְ בְּטוֹרָא כֵּן יַעֲבֹדוּן:

נבוב לוחות. כתר־גוֹמוֹ חֲלִיל לוחין, לוחות

עצי שטים מכל צד וזהכלל באמצע, ולא

יהא כולו עץ אחד, שיהא עביו ה' אמות
על ה' אמות, כמין סדן:

ט שביעי וְעָשִׂיתָ אֵת

חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן לְפָאֵת נֶגֶב

תִּימָנָה קִלְעִים לְחֲצֵר שֵׁשׁ

מִשְׁזָר מֵאָה בָּאֵמָה אַרְבֵּי

לְפָאֵה הָאֶחָת:

וְתַעֲבֹד יָת דָּרַת מִשְׁכָּנָא לְרוּחַ עֵבֶר

דְּרוּמָא סְרַדִּין לְדִרְתָּא דְּבוּץ שְׁזִיר

מָאָה בְּאַמִּין אֲרַכָּא לְעֵבֶר חָד:

קלעים. עשויין במין קלעי ספינה נקבים

נקבים, מעשה קליעה ולא מעשה אורג,

ותרגומו סרדין כתרגומו של מכבר

המתורגם סרדא לפי שהן מנוקבין

ככברה: לפאה האחת. כל הרוח קרוי

פאה:

י וְעַמְדִּיו עֲשָׂרִים וְאַדְנִיהֶם

עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוִי הָעַמְדִּים

וְחַשְׁקֵיהֶם כִּסָּף:

וְעַמּוּדוֹהִי עֲשֵׂרִין וְסִמְכֵיהוֹן עֲשֵׂרִין

נְחָשָׁא וְוִי עַמּוּדֵיָא וְכַבּוּשֵׁיהוֹן כִּסָּף:

וְעַמּוּדֵי עֲשָׂרִים. חֲמֵשׁ אֲמוֹת בֵּין עַמּוּד

לְעַמּוּד: וְאֲדָנִיהֶם. שֶׁל הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת,

הָאֲדָנִים יוֹשְׁבִים עַל הָאָרֶץ, וְהָעַמּוּדִים

תִּקְוְעִין לְתוֹכָן, הִיא עוֹשֶׂה כַּמִּין קוֹנֵדִסִין

שִׁקּוּרִין פִּלֵּא"שׁ, אֲרַכָּן ו' טַפָּחִים וְרַחֲבָן ג',

וְטַבַּעַת נְחֹשֶׁת קַבּוּעַ בּוֹ בְּאַמְצָעוֹ, וְכוּרֶךְ

שִׁפְתַּת הַקֶּלַע סְבִיבִיו בְּמִיתָרִים כִּנְגַד כָּל

עמוד ועמוד, ותולה הקונדס דרך טבעתו
באונקליות שבעמוד העשוי כמין זי"ז,
ראשו זקוף למעלה וראשו אחד תקוע
בעמוד, באותן שעושין להציב דלתות
שקורין גונזי"ש, ורחב הקלע תלוי
מלמטה, והיא קומת מחיצות החצר: וזי
העמודים. הם האונקליות: וחשוקיהם.
מוקפות היו העמודים בחוטי כסף סביב,
ואיני יודע אם על פני כולן, אם בראשם,
ואם באמצעם, אך יודע אני שחשוק לשון
חגורה, שכך מצינו בפילגש בגבעה, ועמו

צמד המורים חבושים, תרגומו השוקים:

יֵא וְכֵן לְפָאֵת צָפוֹן בְּאַרְךָ

קִלְעִים מֵאָה אַרְךָ (ועמדו)

וְעַמּוּדָיו עֲשָׂרִים וְאַדְנִיָּהֶם

עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְיֵי הָעַמּוּדִים

וְחֲשִׁקֵּיהֶם כָּסֶף:

וְכֵן לְרוּחַ צְפוֹנָא בְּאַרְכָּא סָרְדִּין מֵאָה

אַרְכָּא וְעַמּוּדוֹהִי עֲשָׂרִין וְסִמְכִיהוֹן

עֲשָׂרִין נְחֹשֶׁת וְיֵי עַמּוּדֵיא וְכַבּוּשָׁהוֹן

דְּכִסָּף:

יב וְרָחַב הֶחָצֵר לְפָאֵת יָם

קִלְעִים חֲמֹשִׁים אֲמָה עַמּוּדֵיהֶם

עֲשָׂרָה וְאַדְנִיָּהֶם עֲשָׂרָה:

וּפּוֹתֵיא דְדִרְתָּא לְרוּחַ מַעֲרָבָא סְרָדִין

חֲמֹשִׁין אֲמִין עַמּוּדֵיהוֹן עֲשָׂרָא

וּסְמִכֵּיהוֹן עֲשָׂרָא:

יג וְרָחַב הֶחָצֵר לְפָאֵת קִדְמָה

מִזְרָחָה חֲמֹשִׁים אֲמָה:

וּפּוֹתֵיָא דְדִרְתָּא לְרוּחַ קְדוּמָא מְדִינָתָא

חֲמִשִּׁין אַמִּין:

לפאת קדמה מזרחה. פני המזרח קרוי

קדם, לשון פנים, אחור, לשון אחורים,

לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא פנים,

ומערב קרוי אחור, כמו דתרגם אונקלוס

הים האחרון, ימא מערבא: חמשים אמה.

אותן נ' אמה לא היו סתומים כולם

בקלעים, לפי ששם הפתח, אלא ט"ו אמה

קלעים לכתף הפתח מכאן, וכן לכתף

השנית, נשאר רחב חלל הפתח בנתיים כ'

אמה, וזהו שנאמר ולשער החצר מסך
 עשרים אמה, וילון למסך כנגד הפתח, כ'
 אמה ארך כרוחב הפתח:

יד וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קִלְעִים
 לַפֶּתַח עַמּוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
 וְאַדְנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה:

וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵי אַמִּין סָרְדִּין לְעֵבְרָא
 עַמּוּדֵיהוֹן תִּלְתָּא וְסִמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא:

עמודיהם שלשה. חמש אמות בין עמוד
 לעמוד, בין עמוד שבראש הדרום העומד

במקצוע דרומית מזרחית, עד עמוד
 שהוא מן הג' שבמזרח ה' אמות, וממנו
 לשני חמש אמות, ומן השני לשלישי
 חמש אמות, וכן לכתף השנית, וארבעה
 עמודים למסך, הרי י' עמודים למזרח
 כנגד י' למערב:

טו וְלִכְתָּף הַשְּׁנִי חֲמֵשׁ עָשָׂר
 קָלָעִים עֲמֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
 וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה:

וְלַעֲבָרָא תְּנִינָא חֲמֵשׁ עָשָׂר סָרְדִין

עֲמוּדֵיהוֹן תִּלְתָּא וְסִמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא:

טז וְלִשְׁעַר הַחֲצָר מִסָּךְ עֲשִׂירִים

אַמָּה תִּכְלֶת וְאַרְבָּמֶן וְתוֹלַעַת

שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מִעֲשִׂיהָ רִקְם

עַמּוּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם

אַרְבָּעָה:

וְלַתְּרַע דִּרְתָּא פֶּרְסָא עֲשָׂרִין אַמִּין

תִּכְלָא וְאַרְגֻּנָּא וְצַבֵּעַ זָהוּרִי וְבוּץ

שִׁזִּיר עוֹבֵד צִיר עֲמוּדֵיהוֹן אַרְבָּעָא

וְסִמְכִיהוֹן אֲרַבְעָא:

יז **מפטיר** כל עמודי

הַחֲצֵר סָבִיב מַחֲשָׁקִים כֶּסֶף

וַיִּיהֶם כֶּסֶף וְאֲדַנִּיהֶם נַחֲשָׁת:

כָּל עֲמוּדֵי דִרְתָּא סָחֹר סָחֹר מְכַבְּשִׁין

כֶּסֶף וַיִּיהוֹן כֶּסֶף וְסִמְכִיהוֹן נַחֲשָׁא:

כל עמודי החצר סביב וגו'. לפי שלא

פירש זיין וחשוקים ואדני נחשת אלא

לַצִּפּוֹן וּלְדָרוֹם, אֲבָל לְמִזְרָח וּלְמַעֲרָב לֹא
נֹאמַר וַיֵּין וְחֲשׂוּקִים וְאֵדְנִי נַחֲשֶׁת, לַכֵּךְ בֹּא
וּלְמַד כֹּאן:

יֵח אֶרֶץ: הַחֲצִיר מֵאָה בִּאֲמָה
וְרֹחֵב חֲמֵשִׁים בְּחֲמֵשִׁים וְקָמָה
חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר
וְאֵדְנִיהֶם נַחֲשֶׁת:

אֶרְכָּא דְדִרְתָּא מֵאָה בִּאֲמִין וּפּוֹתִיא
חֲמֵשִׁין בְּחֲמֵשִׁין וְרוּמָא חֲמֵשׁ אֲמִין

דְּבוּץ שְׁזִיר וְסִמְכִיהוֹן נְחֹשָׁא:

אֶרֶץ הַחֲצֵר. הַצִּפּוֹן וְהַדְרוֹם שֶׁמֶן הַמִּזְרָח
 לְמַעַרְב מֵאָה בָּאֵמָה: וְרַחֲב חֲמִשִּׁים
 בַּחֲמִשִּׁים. הַצֵּר שֶׁבַּמִּזְרָח הִיתָה מֵרוֹבַעַת
 חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים, שֶׁהַמִּשְׁכָּן אֲרָכּוֹ
 שְׁלֹשִׁים וָרַחֲבּוֹ עֶשֶׂר, הָעֲמִיד מִזְרָח פֶּתָחוֹ
 בַּשֹּׁפֶת נ' הַחִיצוֹנִים שֶׁל אֹרֶךְ הַחֲצֵר,
 נִמְצְאוּ כֻלּוֹ בַּחֲמִשִּׁים הַפְּנִימִים, וְכֻלָּהּ אֲרָכּוֹ
 לְסוֹף ל', נִמְצְאוּ כ' אֵמָה רִיזָה לְאַחֲזִירָיו בֵּין
 הַקְּלָעִים שֶׁבַּמַּעַרְב לִירֵיעוֹת שֶׁל אַחֲזִירֵי
 הַמִּשְׁכָּן, וְרַחֲב הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר אַמּוֹת בְּאַמְצֵעַ

רוחב החצר, נמצאו לו עשרים אמה ריזה
 לצפון ולדרום מן קלעי החצר ליריעות
 המשכן, וכן למערב, וחמשים על חמשים
 חצר לפניו: וקומה חמש אמות. גובה
 מחיצות החצר, והוא רוחב הקלעים:
 ואדניהם נחושת. להביא אדני המסך,
 שלא תאמר לא נאמרו אדני נחושת אלא
 לעמודי הקלעים, אבל אדני המסך של
 מין אחר היו. כך נראה בעיני שלכך חזר
 ושנאן:

יט לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל

עֲבֹדָתוֹ וְכָל יִתְדוֹתָיו וְכָל

יִתְדוֹת הַחֹצֵר נְחֹשֶׁת: (סס)

לְכָל מֵאֲנֵי מִשְׁכָּנָא בְּכָל פְּלִחְנָה וְכָל

סְכוּהֵי וְכָל סִפֵּי דְדִרְתָּא נְחֹשֶׁא: ססס:

לְכָל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן. שֶׁהֵיוּ צָרִיכִין לְהַקְמָתוֹ

וּלְהוֹרְדוֹתוֹ, כְּגוֹן מִקְבּוֹת לְתַקְוֵעַ יִתְדוֹת

וְעִמּוּדִים: יִתְדוֹת. כַּמִּין נִגְרִי נְחוֹשֶׁת

עֲשׂוּיִין לִירִיעוֹת הָאֵהָל וּלְקַלְעֵי הַחֹצֵר,

קִשּׁוּרִים בְּמִיתָרִים סָבִיב סָבִיב בְּשִׁפּוּלֵיהֶן,

כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה הָרוּחַ מִגְבִּיהֶתָן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ

אם תחובין בארץ, או קשורין ותלויין
וכובדן מכביד שפולי היריעות שלא ינועו
ברוח, ואומר אני, ששמן מוכיח עליהם
שהם תקועין בארץ, לכך נקראו יתדות,
ומקרא זה מסייעני, אהל כל יצען כל יסע
יתדותיו לנצח: חסלת פרשת תרומה: